

OBRAZI
EDUKACIJE

Pavel Zgaga

ŠOLSKO POLJE

Teme
iz filozofije
edukacije
in edukacijskih
strategij

Pavel Zgaga

ŠOLSKO POLJE

**Teme iz filozofije edukacije
in edukacijskih strategij**

**CENTER ZA ŠTUDIJ
EDUKACIJSKIH STRATEGIJ**

**UNIVERZA V LJUBLJANI
Pedagoška fakulteta**

Ljubljana, 2002

Pavel Zgaga

ŠOLSKO POLJE

Teme iz filozofije edukacije in edukacijskih strategij

Recenzenta: dr. Darko Štrajn, dr. Slavko Gaber

Za izdajatelja: dr. Saša Glažar, prodekan

Za založniško komisijo: dr. Marja Bešter Turk

Lektorica: Božena Kenig

Oblikovanje in računalniški prelom: Igor Cerar, inž.

Izdala: Pedagoška fakulteta Univerze v Ljubljani

Tisk: Tiskarna Littera Picta d.o.o. Ljubljana

©2002 avtor

Po Zakonu o davku na dodano vrednost (Uradni list RS št. 89/98, 7. točka, 25. člen) spada knjiga med proizvode, za katere se plačuje 8 % davek od prometa proizvodov.

CIP - Kataložni zapis o publikaciji
Narodna in univerzitetna knjižnica, Ljubljana

37.01:1

ZGAGA Pavel

Šolsko polje : teme iz filozofije edukacije in edukacijskih strategij / Pavel Zgaga. - 1. izd. - Ljubljana : Pedagoška fakulteta, 2002

ISBN 86-7735-054-3

116651008

VSE PRAVICE PRIDRŽANE. REPRODUCIRANJE IN RAZMNOŽEVANJE DELA PO ZAKONU O AVTORSKIH PRAVICAH NI DOVOLJENO.

Kazalo

Predgovor	5
K pojmu vzgoje	7
Težave z vzgojo: med državo in civilno družbo	21
Razsvetljenstvo, prosveta, vzgoja in izobraževanje	37
K ideji pedagoške fakultete	49
Vzgoja in gospodstvo	65
Svoboda gibanja	71
Poučevanje in avtonomija	79
Pravda o zakonodaji in avtonomiji univerze	87
Univerza, znanje, moč in demokracija	109
Visoko šolstvo in edukacijske strategije na pragu XXI. stoletja	125
Med filozofijo, edukacijo in politiko	155
Literatura	165
Imensko kazalo	175

Predgovor

V tej knjigi sem zbral ter večinoma temeljito preuredil različne članke in zapiske, ki so nastajali nekako zadnjih deset let. Namen, da tako zaokrožim nekaj tem iz filozofije edukacije in edukacijskih strategij je sicer star, toda ta leta so tekla prehitro, da bi ga lahko kdaj prej v miru uresničil. Obenem pa so mi ta leta ponudila nekaj različnih perspektiv, iz katerih se je bilo moč imenitno razgledovati po obravnavani tematiki, kar mi je zdaj vsekakor prišlo prav.

Tematika, s katero se tu ukvarjam, v našem okolju še vedno ni ravno domača. Vsekakor je v zadnjih letih takšen način ukvarjanja z »vzgojo in izobraževanjem«, kot se temu reče tradicionalno, a za ta namen pomanjkljivo, tudi pri nas pognal nekaj korenin (kar sem deloma poskušal ilustrirati tudi s seznamom literature ob koncu knjige), še naprej pa bo morda imel kdo težave s tem, v kateri del police bi ga postavil. K tem koreninam je precej prispevalo »oranje šolskega polja«, kot smo temu rekli pred nekako petnajstimi leti bolj za šalo kot zares, vendar pa se je ta metaforični izraz v resnici začel uporabljati. Verjetno tudi zato, ker tradicionalni izrazi niso več zadostovali, bolj primernege novega izraza pa ni bilo. Danes me veseli, ko vidim, da na tem polju ves ta čas vztraja kar precej »oračev« in da se pridružujejo še novi. Pojem »šolsko polje« se še naprej uporablja metaforično, a videti je, da precej bolj pogosto, kar prinaša dodaten čar: nanj se vežejo različne semantike in zato nikakor ne označuje le kakega ozkega kroga somišljenikov. Predvsem pa govori o tem, da je problematiziranje edukacije zelo pomembna sodobna tema in da se je je treba lotevati iz zornih kotov različnih disciplin.

Tu teče to problematiziranje v horizontu filozofije edukacije, ki se ob že priznanih temeljnih panogah filozofije pri nas komaj začenja uveljavljati, ter v horizontu edukacijskih strategij ali politik (*policy*), ki so si skupaj z drugimi razvojnimi strategijami zlasti v zadnjem desetletju pridobile pomen. V filozofiji so me vedno vznemirjale njene konsekvence kot praktične filozofije, in filozofija

edukacije ima po mojem mnenju v tem kontekstu lahko opazno vlogo. Mnogih velikih del – že od npr. Platonove *Države* (še zlasti sedme knjige) ali Aristotelove *Politike* (še zlasti osme knjige) naprej – nisem nikoli razumel le kot temeljnih del (tudi) filozofije edukacije, pač pa tudi kot inherentne edukacijske strategije.

Ob koncu sem dolžan zahvalo kolegicam in kolegom s »šolskega polja« za mnoge in včasih primerno burne razprave o številnih temah, od katerih nekatere obravnavam tudi tukaj. Iskreno računam, da se bodo še nadaljevale.

Avtor

Ljubljana, decembra 2001

CENTER ZA ŠTUDIJ
EDUKACIJSKIH STRATEGIJ

Na ukaz ni mogoče nikogar izobraževati;
skozi stoletja človeške kulture se je utrdilo prepričanje,
da je izobrazba v najbolj neposredni zvezi
z osebno notranjo motivacijo.

Znanje, ki ga zahteva današnji – in jutrišnji – čas,
ni znanje, ki se »vbija v glave« ;
je znanje, ki ga osvajamo misleči posamezniki.

Podobno je z vrednotami:
ni jih mogoče »vbijati v duše« ;
z razumevanjem tradicij, različnosti kultur
in skupnega temelja človeškega bivanja
ter položaja posameznika v sodobni
družbi jih prav tako osvajamo in usvajamo.

UNIVERZA V LJUBLJANI
PEDAGOŠKA FAKULTETA

